

108486
108486
 «Vindansen», Harald Franklin: "Jeg var Gøisluigs skurken" (egit july 1951)

LIKE FØR DET SMELLER

Kappløpet om Norge.

Under hele krigen, ja til og med flere år etter at den var slutt, forsøkte det norske folk krampaktig å klamre seg til den illusjon at tyskerne var de eneste som hadde planer om å gjøre invasjon i Norge i 1940. Enkelte særlig konsekvente Englands-venner blant mine landsmenn tror det fremdeles. Det minner meg om en utenriksredaktør i en av de store Oslo-aviser som i april-dagene 1940 — etter at den britiske kringkasting hadde meddelt at innløpet til Oslofjorden var sperret ved »alle tiders minebelte« — fikk beskjed fra en av bladets journalister om at tyske transportskip nettopp holdt på å sette i land veldige mengder av stridsvogner og skyts på kaien i Oslo. »Jeg fraber meg denslags opplysninger«, sa redaktøren.

Abraham Lincoln uttalte som bekjent en gang at det går an å narre hele folket en viss tid, og en del av folket hele tiden, men det går ikke an å narre hele folket hele tiden. Og i dag er det ingen forstandige mennesker hverken i Norge eller andre steder som tør nekte at besettelsen av vårt land artet seg som et gigantisk kappløp mellom Tyskland og Vestmaktene. Vestmaktene var først både i forberedelsene og i starten, men Tyskland avgjorde innspurten til sin fordel. Når Nasjonal Samling hevdet dette under krigen, ble det av motstanderne avvist med et enkelt ord: propaganda. I dag er det en historisk kjennsgjerning som man ikke kan komme forbi. Det er fastslått ved uigjendrivelige dokumenter — i Norge først og fremst av den ubestikkelige sannhetssøker overlege Scharffenberg, i England av den ikke mindre bunnsolide Lord Hankey, som selv var medlem av den britiske regjering i de første krigsår.

For ordens skyld — i tilfelle denne boken skulle falle i hendene på

noen som ennå ikke er blitt oppmerksom på sammenhengen — skal jeg bare ganske kort minne om de opplysninger som er kommet frem etter krigen gjennom Churchills og Reynauds memoarer.

Churchills Norges-aksjon.

Den 19. september 1939, forteller Churchill i »Den annen verdenskrig«, bind 2, foreslo han i egenskap av marineminister at den britiske flåte »i nærmeste fremtid« skulle legge et minefelt tvers over tremilsgrensen i norsk territorialfarvann. Han ba første sjølord ta »alle skritt« for å forberede dette. Hensikten var å stoppe de tyske forsyninger med svensk malm via Narvik.

Ti dager senere skrev han et memorandum om malmspørsmålet, og konkluderte med at »skulle de tyske tilførselene fra Narvik begynne igjen, blir en mere drastisk aksjon nødvendig«. I et annet memorandum av samme dag, 29. september, omtalte han »den drastiske aksjon som her blir foreslått mot et nøytralt land.« I sin bok resymerer han sine anstrengelser slik: »Som leseren vil se, fortsatte jeg med å presse frem mine synspunkter med alle midler og ved alle anledninger. Først i april 1940 tok man imidlertid den beslutningen jeg hadde bedt om i september 1939. Da var det for sent.«

I et memorandum av 16. desember 1939 skrev han: »Den effektive stans av norske malmløp til Tyskland rangerer som en viktig offensiv krigsoperasjon«, og eventuelle norske motforholdsregler gjennom restriksjoner på handel og skipsfart med Storbritannia, avviser han med disse ord: »Kort og godt, hvis Norge skulle øve gjengjeld mot oss, ville det bety landets (Norges) økonomiske og finansielle ruin.« Også en eventuell tysk motaksjon viftes vekk: »Selv om Tyskland skulle øve gjengjeld av all sin evne, kan det derfor ikke innsees at vi ville få en verre utgangsstilling for den aksjon som nå blir foreslått. Tvert imot vil vi ha mer å vinne enn å tape ved et tysk angrep på Norge eller Sverige.«

Churchill nærer altså ingen betenkelighet ved å trekke Norge inn i krigen. Den 16. februar 1940 ga han britiske marinestridskrefter ordre til å gå inn i norsk farvann og borde det tyske skipet »Altmark«, som hadde krigsfanger ombord. Han skriver: »Altmark«-affæren var utvilsomt en spore til handling (for tyskerne). Etter forslag av Keitel innkalte Hit-

ler den 20. februar i all hast general von Falkenhorst til Berlin for å drøfte de detaljerte operasjonsplaner for Norges-aksjonen.« (Storadmiral Raeder hadde som nevnt utarbeidet et promemoria om »ervervelse av baser i Norge« den 3. oktober 1939, altså fjorten dager etter at Churchill fremkastet sin tanke om å bryte Norges nøytralitet.)

Allerede før »Altmark«-affæren, nemlig den 5. februar 1940, hadde imidlertid Vestmaktens øverste krigsråd hatt møte i Paris og vedtatt planer om å sende tre eller fire divisjoner til Finland gjennom Norge og Sverige, og samtidig også sikre seg kontrollen over Gellivare-malmen. Planen ble oppgitt på grunn av svensk motstand, opplyser Churchill, men »Altmark«-affæren »gjorde nå hele det skandinaviske spørsmål akutt.« Den 19. februar fikk Admiralitetet fullmakt til å forberede saken. Ti dager senere ble fullmakten annullert, men den 28. mars besluttet det øverste krigsråd på ny at minefeltene skulle legges, og den 5. april ble beslutningen godkjent av den britiske regjering. »Da mineleggingen av de norske farvann kunne føre til et motstøt,« forteller Churchill, »ble det også besluttet at en britisk brigade og en fransk kontingent skulle sendes til Narvik for å holde havnen klar og rykke videre frem til svenkegrensen. Andre styrker skulle sendes til Stavanger, Bergen og Trondheim for å hindre at fienden benyttet seg av disse baser.«

Den 8. april ble minene lagt ut. Den 9. april slo tyskerne til og erobret de viktigste norske havner helt nord til Narvik.

Som man ser er det en nøyaktig parallellitet i Tysklands og Vestmaktens planer. Paul Reynaud meddeler i sine memoarer (Frankrike lenket og fritt — *La France a sauvé l'Europe*) at det var franskmennenes mening å anmode Norge og Sverige om gjennommarsj; i tilfelle avslag skulle aksjonen gjennomføres allikevel. Engelskmennene var imidlertid tilbakeholdne så lenge den russisk-finske vinterkrig sto på, av frykt for komplikasjoner med Russland, men dette argumentet falt bort etter fredsslutningen 12. mars 1940. Den 14. og 15. mars fornyet statsminister Daladier sin anmodning, og føyde til hvor gunstig det ville være med en »eventuell tysk reaksjon som kunne gi oss et påskudd til et større operativt foretagende på norsk og svensk område.« Av franske tropper ble det regnet med å trenge 45000 mann.

En skjebnesvanger forsinkelse.

Reynaud har forøvrig et interessant og betydningsfullt tillegg til Churchills beretning. Beslutningen i det øverste krigsråd den 28. mars gikk ut på at aksjonen skulle settes i verk den 4. april. Samtidig gikk Reynaud med på at engelskmennene skulle minelegge Rhinen, men denne beslutningen ble ikke godkjent av den franske krigskomite. »Den britiske regjering melder da til meg den 3. april at den operasjon som er fastsatt til dagen etter i de norske farvann, ikke vil finne sted. Churchill kommer til Paris den 5. april, og endelig bestemmer den britiske regjering at minene i de norske farvann likevel skal bli lagt ut. *Men utførelsen ble på den måten utsatt helt til den 7. april, slik at Hitler kunne få underretning og forberede sitt mottrekk, og naturligvis ventet han ikke lenge. Den 8. april om kvelden kommer en Reuter-melding om at tyske konvoier er på vei nordover . . .*« »... Vi var følgelig blitt distansert, og likevel var det vi som hadde tatt initiativet til operasjonen.« ... »Et av målene ved ekspedisjonen hadde jo etter general Gamelins definisjon vært å lokke motstanderen i en felle ved å provosere ham til en landgang i Norge. Så langt fra å gå i en felle kom han lenge før oss til de norske havnene, installerte sine fly på flyplassene i nærheten og bombet herfra de allierte styrkene slik at vår ekspedisjon brøt sammen.«

Ifølge Reynaud er det altså ikke skygge av tvil om hvem av de to parter som lå lengst fremme i kappløpet om Norge. Forsinkelsen skyldtes fransk-britisk uenighet om en ganske annen sak, og derfor kom Hitlers motstøt før selve støtet fra Vestmaktene.

Utenom de krigførende lands ledere var det selvfølgelig på det daværende tidspunkt ingen som hadde kjennskap til detaljene i planer og forberedelser. Men det sivet ut nok av antydninger til at folk med strategisk innsikt kunne se hvor det bar hen. Den 27. januar 1940 skrev Quisling i vår avis »Fritt Folk«:

»I nr. 1 av »Fritt Folk« i år hadde vi en artikkel med denne tittel: »Englands skygge over Norden. Tyskland har interesse av å begrense krigsskueplassen, England av å utvide den!«

Denne artikkel, som ble sitert i den tyske presse, vakte atskillig røre